

Üniversite Öğrencileri Arasında Çok Boyutlu Yoksulluğun İncelenmesi

Examining Multidimensional Poverty Among University Students

Ferhat TOPER¹, Harun ASLAN²

Yayın geçmişi:

Makale gelişi:

16.01.2023

Revizyon:

25.01.2023

Kabul tarihi:

30.01.2023

Yayınlanma tarihi:

20.03.2023

Anahtar kelimeler:

Yoksulluk,

Çok Boyutlu Yoksulluk,

İnsani Yoksulluk,

Sosyal Hizmet

Özet: Yoksulluk, yaşamın birçok farklı boyutunu içine alan çok boyutlu bir olgu olarak giderek daha fazla kavramsallaştırılmaktadır. Zira yoksunluklar yalnızca ekonomik göstergelerle sınırlı olmayıp aynı zamanda politik, sosyal, kültürel, fiziksel, psikolojik ve zihinsel sağlık boyutlarını da kapsamaktadır. Bu çalışmanın amacı yoksulluğun parasal kaynakların ötesinde sosyal ve kültürel olanaklara da sahip olunması gerektiğinden hareketle üniversite öğrencilerinin yaşadıkları çok boyutlu yoksulluğu ortaya koymaktır. Çalışmaya iki farklı üniversitenin sağlık bilimleri fakültelerindeki dört farklı bölümde eğitim gören 603 lisans öğrencisi katılım sağlamıştır. Çalışmada Amartya Sen'in kapasite yapabilirlik yaklaşımı, gençlerin değer verdikleri bir hayatı yaşama özgürlükleri ve fırsatları açısından etkilerini değerlendirmek amacıyla bir çerçeve olarak kullanılmıştır. Çalışmanın verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan sosyodemografik özellikler formu ile Çok Boyutlu Öğrenci Yoksulluğu Ölçeği (51 madde) aracılığıyla toplanmıştır. Çalışma sonucunda anne ve baba eğitim seviyesinin, kardeş sayısının, eğitim görülen bölümün ve sınıf düzeylerinin öğrencilerin yaşadıkları çok boyutlu yoksulluk ve alt boyutları arasında nasıl değiştiği ortaya konmuştur.

Keywords:

Poverty,

Multidimensional Poverty,

Human Poverty,

Social Work

Abstract: Poverty is increasingly conceptualized as a multidimensional phenomenon that encompasses many different aspects of life. Because deprivations are not only limited to economic indicators, but also include political, social, cultural, physical, psychological and mental health dimensions. The aim of this study is to reveal the multidimensional poverty experienced by university students, considering that poverty should not only be financial resources but also social and cultural opportunities. 603 undergraduate students studying in four different departments of health sciences faculties of two different universities participated in the study. In the study, Amartya Sen's capacity-capability approach was used as a framework to evaluate its impact on young people's freedoms and opportunities to live a life they value. The data obtained in the study were collected through the sociodemographic characteristics form prepared by the researchers and the Multidimensional Student Poverty Scale (51 items). As a result of the study, it was revealed how the education level of the mother and father, the number of siblings, the department of education and class levels changed between the multidimensional poverty experienced by the students and its sub-dimensions.

Giriş

Yoksulluk, insanlık tarihinin büyük bir bölümünde ve dünyanın her yerinde var olmuştur. Bir sosyal bilimler araştırmacının bakış açısından yoksulluk, çok sayıda faktörden etkilenen ve birçok farklı perspektiften incelenebilen karmaşık bir olgudur (Nyagwencha-Nyamweya, 2022). Zira yoksulluğun incelenmesi ve yorumlanması basit bir iş değildir. Benimsenen bakış açısına ve vurgulanması gereken yönlerle ilgili olarak farklı yoksulluk tanımları yapılabilmektedir. En temelde mutlak, görel ve insani yoksulluk olmak üzere üç farklı yoksulluktan bahsedilebilir. Mutlak yoksulluk, bireyin temel ihtiyaçlarının karşılanmaması, temel mal ve hizmetlerden (beslenme, barınma, giyim vb.) yoksunluk durumu olarak tanımlanmaktadır. Mutlak yoksulluk kavramı, yoksunlukla güçlü bir şekilde bağlantılıdır ve tüm ülke ve toplumlara uygulanabilir. Bu kritere göre fakir sayılan bir kişi, dünyanın her yerinde aynı şekilde sınıflandırılır. Görel yoksulluk, incelenen toplumdaki yoksulluk olgusunu konumlandırır (Hoyt ve ark., 2022). Bu açıdan bakıldığında, bir kişi, çevresindeki diğer insanlara göre ekonomik veya sosyal

¹Dr. Öğr. Üyesi- Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi/Sosyal Hizmet Bölümü Malatya, Türkiye, Ferhat.toper@ozal.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6398-5343

²Dr. Öğr. Üyesi- Kastamonu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi/Sosyal Hizmet Bölümü, Kastamonu, Türkiye, haslan@kastamonu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9830-1765

açından açıkça dezavantajlı bir durumda olduğunda yoksul olarak kabul edilir. Bu yoksulluk fikri, eşitsizlik kavramıyla yakından bağlantılıdır.

Yaygın olarak kullanılan mutlak ve göreceli yoksulluk kavramlarının yoksulluğu tam olarak tanımlayamadığı ve insan kapasitesine vurgu yapmadığı için eleştirilmiş ve her iki kavramdan daha kapsamlı olan insani yoksulluk kavramı geliştirilmiştir. İlk defa 1997 yılında Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından yayınlanan İnsani Gelişme Raporu'nda kullanılan "insani yoksulluk" kavramı, insani gelişim için parasal kaynakların yanı sıra iktisadi, sosyal ve kültürel olanaklara da sahip olunması gerektiğini vurgulamaktadır. İnsani yoksulluk temiz içme suyuna erişimden sağlık imkanlarına sahip olmaya ve 5 yaş altındaki çocukların yeterli beslenmesine kadar yoksulluğun insani boyutlarına dikkat çekmektedir (Topgül, 2013).

Yoksulluk durağan bir olgu değildir ve bir kişinin durumu, kimi zaman yoksulluk sınırının altında kimi zaman ise bu sınırın üstünde olabileceği için zamanla değişebilir. Bu nedenle, sadece belirli yıllarda ve izole bir şekilde değil, yeterince uzun bir zaman diliminde, değişimleri ve geçişleri dikkate alan ve bir nüfusu yeterince uzun bir süre boyunca analiz eden dinamik yoksulluk araştırmalarının yürütülmesi gerekmektedir. Bu kapsamda kalıcı veya uzun vadeli yoksulluk analizleri yapılmaktadır. Avrupa Birliği ülkelerindeki Avrupa İstatistik Ofisi'nin (EUROSTAT) tavsiyelerine göre, bir kişi geçen yıl ve önceki üç yılın en az ikisinde yoksul olarak sınıflandırılmışsa, sürekli olarak yoksul kabul edilir (Aydın, 2019).

Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları yoksulluğa ilişkin literatür oldukça sınırlıdır. Zira çok az bilim insanı "öğrencilerden" tanımlanabilir bir yoksul grubu olarak söz etmektedir. Bu anlamda yüksek öğretimdeki öğrenci yoksulluğu nispeten keşfedilmemiş bir olgudur. Oysa tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de her geçen yıl üniversite öğrencilerinin sayısı artmakta ve öğrencilerin yaşadıkları sorunlar daha görünür hale gelmektedir. Yapılan çalışmalar genel olarak öğrencilerin ekonomik göstergelerle ölçülen gelir düzeylerine, barınma ve temel gıdaya olan yetersiz erişimlerine odaklanırken yoksulluğun çok boyutlu olan diğer yönleri gözden kaçmaktadır. Oysa üniversite öğrencileri başta eğitim, sosyo-kültürel, uluslararası imkanlar, siyasal haklar, sağlık ve fiziki imkanlar gibi çok farklı alanlarda yoksunluklarla karşı karşıyadır. Bu çalışma spesifik olarak "yoksul" bir grup olarak görülmeyen üniversite öğrencilerinin yaşadıkları çok boyutlu yoksulluğu ortaya koyma amacı taşımaktadır.

1. Kavramsal Çerçeve

1.1. Çok Boyutlu Yoksulluk

Literatürde yoksulluk ve eşitsizlikler üzerine yapılmış sayısız çalışma bulunmaktadır ancak, yoksulluğun çok boyutlu olması nedeniyle tanımı konusunda görüş birliği bulunmamaktadır. Yoksullukla ilgili yapılmış olan ampirik çalışmaların çoğu yoksulluğu tek boyutlu bir bakış açısıyla incelemişlerdir. Oysa yoksulluk eğitim ve gelir eksikliği, kötü sağlık durumu, düşük yaşam standartları, işyeri ortamının kalitesi ve işin kendisi, sosyal baskı ve ayrımcılık gibi çeşitli boyutlardan oluşmaktadır (Damar & Giovanis, 2019). Genel olarak, yoksunluklar yalnızca parasal göstergelerle sınırlı olmayıp aynı zamanda politik, sosyal, kültürel, fiziksel, psikolojik ve zihinsel sağlık boyutlarını kapsamaktadır (Başçılar, 2022). Bu nedenle, yoksulluk ve eşitsizlikle ilgili tanımlar, tüketim ve gelirin katı bir şekilde ele alınmasının ötesine geçmelidir. Zira yoksulluk, yaşamın birçok farklı boyutunda yoksunluğu içeren çok boyutlu bir olgu olarak giderek daha fazla kavramsallaştırılmaktadır. Çok boyutlu yaklaşımların iyi bilinen örnekleri, Sen'in yapabilirlik yaklaşımı (Sen, 1999) ve Max-Neef'in farklı yoksullukların varlığının altını çizen İnsan Ölçekli Kalkınma yaklaşımıdır (Max-Neef, Hevia, & Hopenhayn, 1989).

1970'lere kadar yoksullar istatistiksel olarak yalnızca, belirli bir gelir yoksulluk sınırına göre, aile büyüklüğüne göre ayarlanmış hane geliri temelinde tanımlanmaktadır. Bu ise "yalnızca fiziksel etkinliğin sürdürülmesi için asgari ihtiyaçlara" (yani yiyecek, kira, giyecek, yakıt, ışık vb.) parasal bir değer vermek anlamına gelmektedir (Alkire ve ark., 2015). 1970'lerin ortalarında, "temel ihtiyaçlar" yaklaşımı, kalkınma endişelerinin, yalnızca gelirlerini artırmak yerine, insanlara temel ihtiyaçlarını sağlamaya odaklanması gerektiği vurgulanmaya başlamıştır. 1990'larda UNDP etkisi ile yoksulluk olgusu, kalkınmanın asıl amacının insanlara fayda sağlamak olduğu ve sadece gelirin insan yaşamının bütününe ifade etmediği ve yoksulluk tanımlama ve ölçmede odak noktanın insan olması gerektiği vurgulanmıştır. 2000'li yıllara gelindiğinde ise BM'nin yanı sıra Dünya Bankası (DB) gibi kurumların da etkisi ile yoksulluk çok daha kapsamlı bir şekilde ele alınmaya başlanmış ve çeşitli endeksler geliştirilmiştir. Bu endeksler yoksunluğun özgürlükler, cinsiyetler arası eşitsizlikler, politik özgürlükler gibi hayatın her alanını kapsayacak şekilde geliştirilmiştir. Tüm bu çabalar neticesinde yoksulluk artık

sadece iktisadi bir tanım olmaktan çıkarak sosyolojik bir tanıma doğru evrilmeye başlamıştır (Öztornacı & Şengül, 2019). Bu endeksler içerisinde son yıllarda geliştirilen “Küresel Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi” yoksulluğun çok boyutluluğuna dikkat çeken ve ülkelerin yoksulluğun çok boyutluluğunu nasıl tecrübe ettiğine dikkat çeken önemli bir kaynak haline gelmiştir.

Küresel Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi (ÇBYE), gelişmekte olan 100’den fazla ülkede akut çok boyutlu yoksulluğu ölçen önemli bir uluslararası kaynaktır. İlk olarak 2010 yılında Oxford Üniversitesi’ndeki Oxford Yoksulluk ve İnsani Gelişme Girişimi ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından başlatılan ÇBYE, insanların yoksulluğun farklı yönlerini nasıl tecrübe ettiklerini (eğitim, sağlık hizmetlerine erişim, temiz içme suyu, elektrik vb. yaşam standartları) anlamak için yoksulluğun ölçüsü olarak gelirin çok daha ötesine bakmaktadır. ÇBYE, veriler kullanarak dünya genelinde yoksul insanları etkileyen yoksulluğun yinelenen örüntülerini ve bazı yerlerde daha yaygın olan yoksulluk profillerini teşhis ederek yoksulluğun çok boyutluluğunu ele alacak stratejiler tasarlamada önemli bir adım oluşturuyor. ÇBYE veri eksikliği nedeniyle Türkiye için hesaplanamadığından 2022 Küresel ÇBYE raporuna Türkiye dahil edilmemiştir (UNDP, 2022).

1.2. Çocuk ve Gençlerde Çok Boyutlu Yoksulluk

Çocuklar dünyanın her yerinde toplumlarının en savunmasız üyeleri arasındadır ve çoğu zaman yoksulluğun en büyük yükünü taşımaktadırlar (Özpolat, 2021). Örneğin, Küresel ÇBYE’ye göre, dünyanın çok boyutlu yoksul insanların yarısını 18 yaşın altındaki çocuklar ve üçte birini 10 yaşın altındaki çocuklar oluşturmaktadır (OPHI & UNDP, 2020). Çocuk ve gençlerin yaşadığı yoksulluklar, hayatlarının geri kalanında onları ve çevrelerindeki etkilemektedir. Gençler ve incinebilir nüfus gruplarının çok boyutlu yoksulluklarının azaltılması hem çocuk hakkıdır hem de sürdürülebilir çok boyutlu yoksulluğun azaltılmasının en önemli bileşenlerinden biridir (Dirksen & Alkire, 2021).

Gelişmekte olan ülkelerdeki çok sayıda genç insan tam bir yoksulluk içinde yaşadığından, genç yoksulluğu dünya çapında önemli bir sorundur. Birçok durumda gençler, çocukluktan yetişkinliğe geçişi çevreleyen belirsizlikler ve dinamizmden dolayı yaş ayrımcılığına maruz kalmaktadırlar (Damar & Giovanis, 2019). Yoksulluk, özellikle okul çağındaki çocukları etkileyen hayati bir sorundur. Yoksulluk içinde yaşayan çocuklar okul eğitimlerini etkileyen pek çok zorlukla karşı karşıyadır. Yoksulluk yaşayan öğrenciler devam sorunları, düşük akademik başarı, daha yoğun okul terki, sağlık ve beslenme sorunları gibi zorluklarla karşı karşıyadırlar (Shields, 2014).

Genç yoksulluğunun azaltılması özellikle 25 yaş altı nüfusun genel nüfusun yaklaşık %65’inin oluşturduğu düşük gelirli ve gelişmekte olan ülkelerde geleceğin karar vericileri ve liderleri olan gençlerin potansiyellerinin açığa çıkartılması ve kalkınma hedeflerine ulaşılabilmesi anlamında oldukça önemlidir (SIDA, 2009). Gelişmekte olan dünyanın 1,3 milyarını oluşturan 12-24 yaş arası çocuk ve gençlerin geleceğin vatandaşları, girişimcileri, işçileri, ebeveynleri, politikacıları ve liderleri olmak için geleceğe iyi hazırlandıklarından emin olmak ve onları geleceğe hazırlamanın, yoksulluğun tüm boyutlarıyla azaltılması için oldukça önemli olduğu unutulmamalıdır.

1.3. Üniversite Öğrencilerinde Çok Boyutlu Yoksulluk

Öğrenci yoksulluğu, kapsamlı araştırmaların yapılmadığı, kavramsal olarak derinlemesine tartışılmayan bir olgudur. Bu nedenle öğrenci yoksulluğuna ilişkin literatür oldukça sınırlıdır. Oysa hem küresel çapta hem de yerelde üniversite ve üniversite öğrencisi sayısında her geçen yıl ciddi artışlar yaşanmaktadır. Türkiye’de Cumhuriyet döneminde ilk üniversitenin kurulduğu 1933 yılından bu yana üniversite sayılarında sürekli bir artış yaşanmıştır. 1982 yılına kadar 19 olan üniversite sayısı 1982 yılında kurulan 8 devlet üniversitesiyle birlikte 27’ye yükselmiştir. İlk vakıf üniversitesinin kurulduğu 1984 yılı ve 24 üniversitenin kurulduğu 1992 yılı Türk yükseköğretiminde bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir (Günay & Günay, 2011). 1994 yılından 2006 yılına kadar 53 olan devlet üniversitesi sayısında bir artış yaşanmazken 3 olan vakıf üniversitelerinin sayısı 24’e ulaşmıştır. 2006 yılından itibaren hızlı bir artış yaşanmış ve 2011 yılında devlet ve vakıf üniversitelerinin sayısı 165’e, 2021 yılı itibariyle ise 207’e ulaşmıştır (YÖK, 2022). Üniversite sayılarındaki artışa paralel olarak üniversite öğrencilerinin sayısı da her geçen yıl artmaya devam etmektedir. 1942-1943 eğitim öğretim yılında 11.000 olan üniversite öğrencisi sayısı 1984 yılında 322 bine, 2011 yılında 2 Milyon 100 bine, 2021 yılı sonu itibariyle ise yaklaşık 3 milyon 750 bine ulaşmıştır (YÖK, 2022).

Üniversite ve öğrenci sayısındaki bu artış üniversite öğrencilerinin yaşadıkları sorunların daha yoğun bir şekilde gündeme gelmesine neden olmuştur. Bu sorunların başında ise öğrenci yoksulluğu gelmektedir. Üniversite öğrencileri arasında yoksulluk denilince genel yoksulluk kriterlerine ek olarak eğitim-öğretim dönemindeki özel ihtiyaçlarının karşılanamaması akla gelmektedir. Üniversite öğrencilerinin yaşadığı yoksulluğun başta gelecek beklentisi, eğitim kalitesi ve yaşam algısı gibi oldukça geniş çaplı etkilerinin olduğu unutulmamalıdır. Öğrenci yoksulluğu, ders müfredatlarının iyileştirildiği, eğitim öğretim kalitesinin yükseltildiği ve nitelikli öğrenciler yetiştirmeyi hedefleyen üniversitelerde bile tüm bu iyileştirmelerin faydalarını azaltmaktadır (Özdemir, Özkan, Erdoğan, Kişioğlu, & Akın, 2021). Üniversite öğrencilerinin yoksulluklarıyla ilgili yapılan çalışmalar ağırlıklı olarak gelir yoksulluğuna odaklanmaktadır. Çalışmalarda öğrencilerin gıda ve giyecek anlamında yaşadıkları yoksunluklar (Redmond & Skattebol, 2019), yiyecek ve barınak ihtiyaçları (Wang, Urakawa, & Aneawa, 2022), üniversiteye gitmek için taşıta binecek yol parası bulamamak ve eğitimle ilgili materyalleri satın alamama (Newton & Turale, 2000) gibi yoksunluklarına dikkat çekilmiştir. Türkiye’de 13085 üniversite öğrencisiyle yapılan kapsamlı bir araştırmada öğrencilerin yaklaşık %60’ının göreceli yoksulluk sınırının altında kaldıkları tespit edilmiştir (Gürler ve ark., 2012). Yakın zamanda yapılan başka bir çalışmada üniversite öğrencileri arasındaki yoksulluğun en fazla temel ihtiyaçlar ve eğitim alanında hissedildiği, öğrencilerin et, tavuk, balık gibi gelişim açısından önem taşıyan besinlere erişimde zorluk yaşadıkları, haftada en az birkaç gün öğün atladıkları belirtilmiştir (Yolvermez & Kaytan, 2022). Amerikan Ulusal Eğitim Derneği (NEA) okul kalitesinin öğrencinin başarısının küçük bir bölümünü oluşturduğunu, geri kalanını ise kişinin yaşam koşulları gibi okul dışı faktörlerin oluşturduğunu belirtmektedir (NEA, 2016). Bu noktadan hareketle üniversite öğrencilerinin daha nitelikli eğitim almaları ve geleceğe dahumutlu bakmalarının çok boyutlu yoksulluğun önellenmesi ile mümkün olduğu unutulmamalıdır.

Bu çalışmanın kuramsal dayanağı Amartya Sen’in yapabilirlik yaklaşımıdır. Yoksulluğun çok yönlü oluşuna dikkat çeken yapabilirlik yaklaşımı, bireysel farklılıkları dikkate alan ve yoksulluğu sadece ekonomik göstergelerle ele almanın ötesine geçip söz konusu olguya sosyal ve kültürel açılarından yaklaşmaktadır. Öğrencilerin kapasitelerinin artırılmasının amaçlandığı üniversitelerde, öğrencilerin yaşadıkları yoksulluk onların hayata katılımları, umutsuzluk düzeyleri ve geleceğe yönelik bakış açılarını etkilemektedir. Bu anlamda üniversiteler, öğrencilerin yaşadıkları çok boyutlu yoksulluğun, ulaşmak istedikleri nitelikli insan kaynağına erişimde önemli bir konu olduğunu unutmamalı ve öğrencilerin yaşadıkları çok boyutlu yoksulluğun azaltılmasına yönelik plan ve programlar yapmaları gerekmektedir (Tepe & Özer, 2020).

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı yoksulluğun parasal kaynaklara ek olarak sosyal ve kültürel olanaklara da sahip olunması gerektiğinden hareketle üniversite öğrencilerinin yaşadıkları çok boyutlu yoksulluğu ortaya koymaktır. Bu kapsamda çalışmada aşağıda yer alan sorulara cevap aranacaktır:

- Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin çok boyutlu öğrenci yoksulluk düzeyleri ile sosyodemografik özellikleri (yaş, cinsiyet, aylık gelir, sınıf düzeyi, okul ortalaması vb) arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?
- Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin çok boyutlu öğrenci yoksulluk ölçeğinin çeşitli alt boyutları olan uluslararası imkânlar, fiziki imkânlar, güvenlik, sosyo-kültürel ve iletişim ile eğitimini sürdürdükleri bölümler arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?
- Öğrencilerin yoksulluğa ilişkin algıları ve çok boyutlu yoksullağa ilişkin farkındalık düzeyleri nedir?

2. Yöntem

Bu çalışma nicel araştırma olarak tasarlanmıştır. Araştırma kapsamında kesitsel araştırma deseni kullanılmış olup katılımcılarının belirlenmesinde ulaşılabilirlik–elverişlilik ilkesi doğrultusunda kolay örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Araştırma kapsamında ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

İlişkisel tarama modeli, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığını belirlemeyi amaçlayan yaklaşımı ifade etmektedir (Büyüköztürk, 2013; Karasar, 2020). İlişkisel tarama modeli içerisinde, değişkenlerin birlikte değişip değişmediği; değişim var ise bunun ne yönde ve nasıl olduğunun saptanması hedeflenmektedir.

2.1. Katılımcılar ve Süreçler

Araştırmanın çalışma evrenini, araştırma olanakları ve zaman sınırlaması doğrultusunda Kastamonu Üniversitesi ve Malatya Turgut Özal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde eğitim gören hemşirelik, ebelik, sosyal hizmet, beslenme ve diyetetik bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Evren içerisinde ebelik bölümü yalnızca Kastamonu Üniversitesi'nde bulunurken, sosyal hizmet bölümü ise yalnızca Malatya Turgut Özal Üniversitesi'nde bulunmaktadır. Araştırmanın evreni 1338 öğrenci olarak tespit edilmiş ve öngörülen evren üzerinden %95 güven düzeyinde örneklem hesaplaması sonucunda en az 299 öğrencinin araştırmaya katılım sağlaması öngörülmüştür. Araştırma kapsamında ise toplam 603 sağlık bilimleri fakültesi öğrencisine ulaşılmıştır.

Araştırma her iki ildeki Sağlık Bilimleri Fakülteleri'nde eğitim gören ve çalışmaya katılmayı kabul eden tüm öğrencilerle yürütülmüştür. Ancak çalışma kapsamında öğrencilerin en az bir yarı dönemi tamamlamış olmaları ve eğitimine devam etme koşulu koyulmuştur. Araştırma verileri, Haziran 2022 ve Kasım 2022 tarihleri arasında araştırmacılar tarafından öğrencilerle yüz yüze görüşülerek toplanmıştır. Çalışmaya katılmayı kabul eden öğrenciler çalışmanın amacı hakkında bilgilendirilmiş, gönüllü katılım formunu doldurarak çalışmaya katılım onamları alınmıştır. Öğrencilere katılımı reddetme haklarının olduğu ve istedikleri zaman çekilebilecekleri bilgilendirme süreci içerisinde ifade edilmiştir. Ayrıca katılımın gönüllü olduğu, tüm verilerin gizli olduğu ve katılımcı kimliğinin açıklanmayacağı konusunda da bilgilendirme gerçekleştirilmiştir.

Çalışmaya yönelik Malatya Turgut Özal Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurul Başkanlığı'ndan izin alınmış olup (Belge numarası: 2022-13/13-1) yazılı bilgilendirilmiş onam formu da Malatya Turgut Özal Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurul Başkanlığı tarafından onaylanmıştır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Çalışma kapsamında öğrencilerin sosyodemografik ve akademik bilgilerine yönelik bir soru formu ve bir adet ölçek kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından bu çalışma için hazırlanan soru formunda sosyodemografik ve akademik değişkenler hakkındaki sorular 15 madde olarak yer almıştır. Ayrıca çalışmada kullanılan tek ölçek ise Çok Boyutlu Öğrenci Yoksulluğu Ölçeği (51 madde) olarak belirlenmiştir.

2.3. Sosyodemografik Soru Formu

Sosyodemografik sorular kapsamında öğrencilerin yaşı, cinsiyeti, bireysel geliri, aile geliri, annelerinin ve babalarının eğitim durumu, meslekleri, kardeş sayıları, algıladıkları gelir tutumları, ikamet yerleri ve ikamet merkezleri sorulmuştur. İlgili formun devamında ise öğrencilerin akademik yaşamlarına dair sorular sorulmuştur. Bu kapsamda öğrencilere okudukları bölümleri, kaçınıcı sınıfta oldukları ve genel akademik ortalamaları sorulmuştur.

2.4. Çok Boyutlu Öğrenci Yoksulluğu

Çok Boyutlu Öğrenci Yoksulluğu Ölçeği, Özdemir ve ark. (2021) tarafından geliştirilmiş olup toplamda dokuz alt boyut içermektedir. Öğrencilerin çok boyutlu yoksulluk düzeylerini belirlemeye yönelik geliştirilen bu ölçek, toplam 51 sorudan oluşmaktadır. Katılımcıların her bir soruyu 1'den 5'e kadar (5 seçenek puana dönüştüğünde "kesinlikle evet" 1, "evet" 2, "fikrim yok" 3, "hayır" 4, "kesinlikle hayır" 5) değişen yanıtlar içerisinde tercih yapmaları beklenmektedir. Her bir sorudan alınan puanlar 1 ile 5, toplam puan ise 51-255 arasında değişebilmektedir. Büyük puan yüksek seviyede yoksulluk düzeyini, küçük puan düşük seviyede yoksulluk düzeyini ifade etmektedir. Özdemir ve ark. (2021), ölçeğin geliştirilme sürecinde 781 öğrencisinden oluşan bir örneklem üzerinden çalışmış ve her bir sorudan elde edilen puanlar arasında yeterli düzeyde ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısını ise $\alpha = ,96$ olarak analiz etmişlerdir. Bu çalışma kapsamında ise Cronbach's Alpha iç tutarlılık $\alpha = ,96$ olarak bulunmuştur. Yapılan güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları Çok Boyutlu Öğrenci Yoksulluğu Ölçeği'nin üniversite öğrencilerinde çok boyutlu yoksulluğun değerlendirilmesinde kullanılabilecek nitelikte uygun bir ölçüm aracı olduğunu göstermektedir.

2.5. Verilerin Analiz

Araştırma verilerinin analizi SPSS 23 programı ile gerçekleştirilmiştir. İstatistiksel analizler tanımlayıcı istatistikleri, güvenilirlik testlerini ve değişkenler arasındaki Pearson çarpım moment korelasyonunu içermektedir. Tanımlayıcı istatistiklerde, kategorik ve sayısal değişkenleri tanımlamak için oran; sürekli değişkenleri tanımlamak için ortalama ve standart sapma (SS) kullanılmıştır. Ortalamalar, standart sapmalar ve ölçek aralıkları, katılımcıların hem çok boyutlu yoksulluk düzeylerine yönelik hem de ölçek puanlarını belirlemek için kullanılmıştır. Öğrencilerin çok boyutlu yoksulluk düzeyleri ve sosyodemografik değişkenler arasındaki ilişkileri değerlendirmek için Pearson korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Tüm değişkenler aykırı değerler ve verilerin dağılımının normalliği açısından incelenmiştir. Değişkenlerin çarpıklık basıklık değerlerinin -2.0 ile +2.0 arasında değiştiği tespit edilmiştir. George ve Mallery'nin (2010) belirttiği üzere " ± 1.0 arasındaki bir basıklık değeri çoğu psikometrik amaç için mükemmel kabul edilir, ancak ± 2.0 arasındaki bir değer de uygulamalara bağlı olarak birçok durumda kabul edilebilir." Dolayısıyla basıklık ve çarpıklık değerleri verinin normal dağılımını destekler niteliktedir.

İlişki analizlerinde, tüm değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek için Pearson korelasyon katsayıları hesaplanmaktadır. Korelasyon tablosunda anlamlılık düzeyleri hem ,05 hem de ,01 olarak belirtilmiştir. Ayrıca sosyodemografik değişkenler ile çok boyutlu öğrenci yoksulluk ölçeği alt boyutları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek amacıyla tek yönlü varyans (ANOVA) analizi yapılmıştır.

3. Bulgular

3.1. Tanımlayıcı İstatistikler

Katılımcıların sosyodemografik değişkenleri Tablo 1'de gösterilmiştir. Bu kapsamda araştırmaya katılan öğrencilerin %85,1'i kadınlardan oluşmaktadır. Ayrıca katılımcıların yaş ortalaması $20,63 \pm 1,67$ (ortalama $\pm$ standart sapma) olup en büyük katılımcı 30 yaşındadır. Katılımcıların %70,6'sı 751-1500 TL aralığında bir gelire sahiptir. Ayrıca katılımcıların ortalama geliri ise $1236,29 \pm 634,21$ olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların kişisel gelirlerine yönelik gelir algıları incelendiğinde ise öğrencilerin yaklaşık yarısı (%51,7) gelirlerinin orta düzeyde olduğunu belirtmiştir. Çalışmaya en fazla hemşirelik bölümünden öğrenciler (253 kişi) katılım gösterirken en az sosyal hizmet bölümünden öğrenciler (22 kişi) katılım gerçekleştirmiştir. Çalışmaya en fazla üçüncü sınıf öğrencileri (184 kişi) katılım göstermiştir. Katılımcıların ortalama genel akademik notu $2,92 \pm ,34$ (ortalama $\pm$ standart sapma) olarak saptanmıştır. Öğrencilerin yaklaşık üçte ikisi (%68,8) yurtdışı ikamet etmektedir. Ayrıca öğrencilerin neredeyse tamamı (%90,0) il merkezinde yaşamlarını sürdürmektedir.

Tablo 1. Katılımcıların Temel Sosyodemografik Değişkenleri (N= 603).

Değişkenler	n (%)
<i>Cinsiyet</i>	
Kadın	513 (85,1)
Erkek	90 (14,9)
<i>Yaş (yıl) ortalama (SS); aralık</i>	20,63 (1,67); 18-30
<i>Kişisel aylık gelir (Türk Lirası-TL) ortalama (SS); aralık</i>	1236,29 (634,21); 200-5000
<i>Aylık gelir (Kişisel)</i>	
750 TL ve altı	56 (9,3)
751-1500 TL	426 (70,6)
1501-2250 TL	77 (12,8)
2251 ve üstü TL	44 (7,3)
<i>Kişisel gelire yönelik gelir algısı</i>	
Çok kötü	52 (8,6)
Kötü	156 (25,9)
Orta	312 (51,7)
İyi	77 (12,8)

Çok iyi	6 (1,0)
<i>Bölüm</i>	
Hemşirelik	253 (42,0)
Ebelik	144 (23,9)
Beslenme ve diyetetik	184 (30,5)
Sosyal hizmet	22 (3,6)
<i>Sınıf</i>	
Birinci sınıf	145 (24,0)
İkinci sınıf	169 (28,0)
Üçüncü sınıf	184 (30,5)
Dördüncü sınıf ve üzeri	105 (17,5)
<i>Genel akademik not ortalaması (SS); aralık</i>	2,92 (0,34); 1,56-3,71
<i>İkamet Yeri</i>	
Aile yanında	113 (18,7)
Yurtta	415 (68,8)
Arkadaşlar ile evde	51 (8,5)
Tek başına evde	24 (4,0)
<i>İkamet Merkezi</i>	
Köy	10 (1,7)
Kasaba	8 (1,3)
İlçe merkezi	42 (7,0)
İl merkezi	543 (90,0)

Katılımcıların ailelerin gelir durumuna bakıldığında ise ortalama $9416,45 \pm 5899,75$ (ortalama $\pm$ standart sapma) gelir saptanmıştır. Katılımcıların ebeveynlerinin eğitim durumlarına ilişkin ortaya koyulan sonuçlar ise anne eğitimi durumunda büyük çoğunluğunun (%70) ilköğretim (ilkokul ve ortaokul) mezunu olduğu ve babalarının da benzer şekilde yaklaşık yarısının (%50,1) ilköğretim (ilkokul ve ortaokul) mezunu olduğu tespit edilmiştir. Annelerin büyük bir çoğunluğu (%81,5) ev hanımıyken, babaların %28,3'ünün esnaf olarak veya serbest meslek sahibi olarak çalıştığı tespit edilmiştir. Son olarak katılımcıların yaklaşık yarısının (%50,2) bir ya da iki kardeşi olduğu saptanmıştır.

Tablo 2. Katılımcıların Ailelerine İlişkin Sosyodemografik Değişkenler (N= 603).

Değişkenler	n (%)
<i>Aile ortalama aylık geliri (Türk Lirası-TL) ortalama (SS); aralık</i>	9416,45 (5899,75); 3800-40000
<i>Anne eğitim durumu</i>	
İlköğretim (İlkokul ve ortaokul)	422 (70,0)
Ortaöğretim (Lise)	122 (20,2)
Yükseköğretim (Önlisans, Lisans ve Lisansüstü)	59 (9,8)
<i>Baba eğitim durumu</i>	
İlköğretim (İlkokul ve ortaokul)	302 (50,1)
Ortaöğretim (Lise)	186 (30,8)
Yükseköğretim (Önlisans, Lisans ve Lisansüstü)	115 (19,1)
<i>Anne mesleği</i>	
Ev hanımı	492 (81,5)
İşçi	47 (7,8)
Serbest meslek/Esnaf	21 (3,5)
Memur	14 (2,3)

Öğretmen/Akademisyen	11 (1,8)
Sağlık alanı çalışanı	10 (1,7)
Polis/Asker	1 (0,2)
Emekli	7 (1,2)
<i>Baba mesleği</i>	
İşçi	143 (23,7)
Serbest meslek/Esnaf	171 (28,3)
Memur	104 (17,2)
Öğretmen/Akademisyen	24 (4,0)
Sağlık alanı çalışanı	3 (0,5)
Polis/Asker	13 (2,2)
Emekli	98 (16,3)
Çiftçi	37 (6,1)
Din görevlisi	10 (1,7)
<i>Kardeş sayısı</i>	
Kardeş yok	33 (5,5)
1-2	303 (50,2)
3-4	160 (26,5)
5 ve üzeri	107 (17,8)

Araştırmanın değişkenlerine yönelik hesaplanan ortalama puanlar Tablo 3'te gösterilmiştir. Öğrencilerin çok boyutlu yoksulluk düzeylerine yönelik toplam puan ortalaması ve standart sapması $147,72 \pm 31,38$ olup orta seviyede çok boyutlu yoksulluk düzeyi olduğunu göstermektedir.

Tablo 3. Katılımcıların Çok Boyutlu Öğrenci Yoksulluğuna İlişkin Ortalamalar ve Standart Sapmalar (N= 603).

Değişkenler	$\bar{x}$	SS	Aralık	Minimum	Maksimum
<i>Çok Boyutlu Öğrenci Yoksulluğu</i>	147,72	31,30	204	51	255
Maddi imkânlar	15,89	4,85	24	6	30
Eğitim	18,83	5,20	28	7	35
Uluslararası imkânlar	8,52	2,34	12	3	15
Fiziki imkânlar	32,50	8,27	44	11	55
Güvenlik	10,39	3,15	16	4	20
Sağlık	12,90	3,42	16	4	20
Sosyo-kültürel	20,55	5,78	24	6	30
Kendini ifade etme	10,28	3,30	16	4	20
İletişim	17,81	4,88	24	6	30

Çok boyutlu öğrenci yoksulluk ölçeğinin her bir alt boyutunun kendi içerisindeki ortalamaları incelendiğinde maddi imkanlar ($15,89 \pm 4,85$), eğitim ($18,83 \pm 5,20$), uluslararası imkanlar ($8,52 \pm 2,34$), fiziki imkanlar ($32,50 \pm 8,27$), güvenlik ($10,39 \pm 3,15$), sağlık ($12,90 \pm 3,42$), sosyo-kültürel ($20,55 \pm 5,78$), kendini ifade etme ($10,28 \pm 3,30$) ve iletişim ($17,81 \pm 4,88$) olarak tespit edilmiştir.

3.2. Karşılaştırmalı İstatistikler

Sosyodemografik değişkenler ve çok boyutlu öğrenci yoksulluk değişkenleri arasındaki korelasyon katsayıları Tablo 4'te sunulmuştur. Korelasyon katsayıları, yaş, bireysel gelir, aile geliri, anne-baba eğitim durumu, kardeş sayısı ve akademik ortalama değişkenlerinin çok boyutlu öğrenci yoksulluk ölçeğinin alt boyutlarıyla anlamlı bir ilişkisi olduğunu ortaya koymaktadır.

Yaşı daha küçük olan öğrencilerin uluslararası imkânlar, fiziki imkânlar, sosyo-kültürel ve iletişim alt boyutları kapsamında yoksulluk düzeyleri yüksektir. Ayrıca korelasyon kat sayıları daha yüksek gelirli öğrencilerin daha düşük gelirli öğrencilere göre maddi imkanlar alt boyutunda yoksulluklarının daha düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Kişisel gelirin yanı sıra aile geliri bağlamında da daha yüksek aile geliri olan öğrencilerin maddi imkanlar ve fiziki imkanlar alt boyutu kapsamında daha az aile geliri olan öğrencilere göre yoksullukları daha düşük olarak tespit edilmiştir.

Korelasyon katsayıları, anne ve baba eğitim seviyesi daha düşük olan öğrencilerin maddi imkanlar alt boyutu kapsamında yoksulluklarının daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca kardeş sayısı daha çok olan öğrencilerin kardeş sayısı daha az olan öğrencilere kıyasla maddi imkanlar alt boyutunda yoksullukları daha yüksektir. Son olarak akademik ortalaması daha yüksek olan öğrencilerin sağlık ve sosyo-kültürel alt boyutları kapsamında yoksullukları daha yüksekken kendini ifade etme alt boyutunda yoksulları daha düşük akademik ortalamaya sahip olan öğrencilere kıyasla daha düşüktür.

Tablo 4. Sosyodemografik ve Çok Boyutlu Öğrenci Yoksulluk Düzeyleri Arasındaki Korelasyonlar (N= 603).

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Yaş (1)	1	,158**	,109**	,080*	,107**	,034	,062	,021	,039	-,116**	-,125**	,031	-,048	-,096*	,020	-,089*
Kişisel gelir (2)		1	,570**	,204**	,235**	-,168**	,015	-,269**	-,009	-,005	-,040	-,013	,014	,035	,001	-,028
Aile geliri (3)			1	,310**	,350**	-,172**	,018	-,293**	,012	-,077	-,083*	-,019	-,024	,001	,042	-,004
Anne eğitim durumu (4)				1	,562**	-,248**	,013	-,151**	,049	-,019	-,030	-,004	-,046	-,012	,057	-,021
Baba eğitim durumu (5)					1	-,258**	,009	-,170**	,001	,010	-,009	,016	-,063	-,022	,094*	-,029
Kardeş sayısı (6)						1	-,063	,104*	-,032	,051	,070	,017	,022	,043	-,031	,034
Akademik ortalama (7)							1	-,051	-,014	,067	,066	-,010	,083*	,091*	-,091*	,025
Maddi imkânlar (8)								1	,306**	,296**	,335**	,332**	,246**	,179**	,311**	,331**
Eğitim (9)									1	,550**	,483**	,436**	,437**	,421**	,604**	,505**
Uluslararası imkânlar (10)										1	,679**	,495**	,513**	,608**	,479**	,617**
Fiziki imkânlar (11)											1	,628**	,650**	,693**	,532**	,685**
Güvenlik (12)												1	,576**	,544**	,594**	,609**
Sağlık (13)													1	,706**	,476**	,684**
Sosyo-kültürel (14)														1	,493**	,703**
Kendini ifade etme (15)															1	,674**
İletişim (16)																1

*p<0.05; **p<0.01

Çok boyutlu öğrenci yoksulluk ölçeğinin alt boyutları ile kişisel gelir, anne-baba eğitim düzeyi, bölüm, sınıf ve kişisel gelir algısı değişkenleri arasında tek yönlü varyans analizleri (ANOVA) gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda ilk olarak maddi imkanlar alt boyutu ile kişisel gelir grupları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($F= 11,220$; , $p<,05$). Grup dağılımlarının homojenliğine yönelik gerçekleştirilen Levene's testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olduğu saptanmıştır ($LF= ,119$; $p>,05$). Maddi imkanlar puanlarının kişisel gelir değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan post-hoc Scheffe testi sonucunda, "750 TL ve altı" gelir grubu, "1501-2250 TL" ve "2251 TL ve üstü" gelir grupları arasında istatistiksel olarak ($p<,05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu durum, "750 TL ve altı" gelir grubundaki öğrencilerin ($\bar{x}=16,89$), "1501-2250 TL" gelir grubu ($\bar{x}=14,36$) ve "2251 TL ve üstü" gelir gruplarına ($\bar{x}=12,79$) kıyasla daha fazla maddi imkânsızlık içinde olduklarını ortaya koymaktadır. Çok boyutlu öğrenci yoksulluk ölçeğinin diğer alt boyutları ile kişisel gelir arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>,05$).

İkinci olarak maddi imkânlar alt boyutu ile anne eğitim durumu grupları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($F= 5,592$; $p<,05$). Grup dağılımlarının homojenliğine yönelik gerçekleştirilen Levene's testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olduğu saptanmıştır ($LF= ,263$; $p>,05$). Maddi imkanlar puanlarının anne eğitim durumu değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan post-hoc Scheffe testi sonucunda, "İlköğretim" grubu ve "Yükseköğretim" grubu arasında istatistiksel olarak ($p<,05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu durum, anneleri "İlköğretim" düzeyinde eğitim seviyesine sahip öğrencilerin ($\bar{x}=16,30$), anneleri "Yükseköğretim" düzeyinde eğitim seviyesine sahip öğrencilere ($\bar{x}=14,42$) kıyasla daha fazla maddi imkânsızlık içinde olduklarını ortaya koymaktadır. Çok boyutlu öğrenci yoksulluk ölçeğinin diğer alt boyutları ile anne eğitim durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>,05$).

Üçüncü olarak maddi imkânlar alt boyutu ile baba eğitim durumu grupları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($F= 9,204$; $p<,05$). Grup dağılımlarının homojenliğine yönelik gerçekleştirilen Levene's testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olmadığı saptanmıştır ($LF= ,033$; $p<,05$). Maddi imkanlar puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan post-hoc Games-Howell testi sonucunda, "ilköğretim" grubu, "ortaöğretim" ve "yükseköğretim" grupları arasında istatistiksel olarak ($p<,05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu durum, babaları "ilköğretim" düzeyinde eğitim seviyesine sahip öğrencilerin ($\bar{x}=16,71$), babaları "ortaöğretim" düzeyinde eğitim seviyesine ve "yükseköğretim" düzeyinde eğitim seviyesine sahip öğrencilere ($\bar{x}=14,42$) kıyasla daha fazla maddi imkânsızlık içinde olduklarını ortaya koymaktadır. Ayrıca "ortaöğretim" düzeyinde eğitim seviyesi ve "yükseköğretim" düzeyinde eğitim seviyesi arasında da anlamlı bir fark saptanmıştır. Çok boyutlu öğrenci yoksulluk ölçeğinin diğer alt boyutları ile baba eğitim durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>,05$).

Tablo 5. Çok Boyutlu Öğrenci Yoksulluğu Ölçeği Puanlarının Bölümlerle İlişisine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)

Bölüm	Uluslararası imkânlar		Fiziki imkânlar		Güvenlik		Sosyo-kültürel		İletişim	
	$\bar{x}$	F	$\bar{x}$	F	$\bar{x}$	F	$\bar{x}$	F	$\bar{x}$	F
Hemşirelik	8,29	17,796*	31,73	16,939*	10,31	4,775*	19,96	9,119*	17,36	5,418*
Ebelik	8,17		30,97		10,14		20,61		17,65	
Beslenme ve Diyetetik	8,73		33,45		10,42		20,59		18,12	
Sosyal Hizmet	11,77		43,31		12,81		26,54		21,54	

* $p<0.05$

Dördüncü olarak, Tablo 5’te görüldüğü üzere çok boyutlu öğrenci yoksulluk ölçeğinin çeşitli alt boyutları olan uluslararası imkânlar, fiziki imkânlar, güvenlik, sosyo-kültürel ve iletişim ile öğrencilerin eğitimini sürdürdükleri bölümler arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Grup dağılımlarının homojenliğine yönelik gerçekleştirilen Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen dağıldığı saptanmıştır. Uluslararası imkânlar, fiziki imkanlar, güvenlik, sosyo-kültürel ve iletişim puanlarının bölüm değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan post-hoc Scheffe testi sonuçlarında “sosyal hizmet” bölümünün, “hemşirelik”, “ebelik” ve “beslenme diyetetik” bölümleriyle istatistiksel olarak ($p<.05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu ölçek alt boyutları içerisinde, diğer bölümler kendi arasında anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Ayrıca çok boyutlu öğrenci yoksulluk ölçeğinin diğer dört alt boyutu (maddi imkânlar, eğitim, sağlık, kendini ifade etme) ile bölümler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>.05$).

Tablo 6. Çok Boyutlu Öğrenci Yoksulluğu Ölçeği Puanlarının Sınıflarla İlişisine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)

Bölüm	Eğitim		Uluslararası imkânlar		Fiziki imkânlar		Sosyo-kültürel		İletişim	
	$\bar{x}$	F	$\bar{x}$	F	$\bar{x}$	F	$\bar{x}$	F	$\bar{x}$	F
Birinci sınıf	17,88	2,673*	9,18	5,194*	35,73	10,298*	21,87	3,567*	18,86	3,158*
İkinci sınıf	19,53		8,25		31,38		20,13		17,39	
Üçüncü sınıf	18,91		8,35		31,76		20,32		17,67	
Dördüncü sınıf ve üzeri	18,90		8,36		31,12		19,80		17,28	

* $p<.05$

Son olarak, Tablo 6’da görüldüğü üzere çok boyutlu öğrenci yoksulluk ölçeğinin çeşitli alt boyutları olan eğitim, uluslararası imkânlar, fiziki imkânlar, sosyo-kültürel ve iletişim ile öğrencilerin eğitimini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<.05$). Grup dağılımlarının homojenliğine yönelik gerçekleştirilen Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen dağıldığı saptanmıştır. Eğitim, uluslararası imkânlar, fiziki imkanlar, sosyo-kültürel ve iletişim puanlarının sınıf değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan post-hoc Scheffe testi sonuçlarında; eğitim alt boyutunda birinci sınıf öğrencileri ile ikinci sınıf öğrencileri arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmış olup birinci sınıf öğrencilerinin ($\bar{x}=17,88$) diğer sınıf düzeyindeki öğrencilere kıyasla daha az eğitim yoksulluğu yaşadığı görülmektedir. Ancak Tablo 6’da görüleceği üzere diğer dört alt boyut içerisinde (uluslararası imkanlar, fiziki imkanlar, sosyo-kültürel, iletişim) birinci sınıf öğrencilerin ilgili yoksulluk düzey ortalamaları diğer sınıflara kıyasla daha yüksektir. Uluslararası imkanlar alt boyutu içerisinde birinci sınıflar ile ikinci ve üçüncü sınıflar arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Fiziki imkanlar alt boyutunda ise bütün sınıflar arasında anlamlı bir fark saptanmıştır. Sosyo-kültürel alt boyutunda birinci sınıflar ile dördüncü sınıflar arasında anlamlı bir fark çıkarken, iletişim alt boyutunda ise birinci sınıflar ile ikinci sınıflar arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Ayrıca çok boyutlu öğrenci yoksulluk ölçeğinin diğer dört alt boyutu (maddi imkânlar, güvenlik, sağlık, kendini ifade etme) ile sınıf düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>.05$).

4. Tartışma

Bu çalışmada Amartya Sen’in yapabilirlik yaklaşımı, gençlerin değer verdikleri bir hayatı yaşama özgürlükleri ve sahip oldukları fırsatları açısından etkilerini değerlendirmek amacıyla bir çerçeve olarak kullanılmıştır. Üniversite öğrencilerinin çok boyutlu yoksulluklarının tespit edilmesi amacıyla çalışmaya iki üniversitenin sağlık bilimleri fakültesinde eğitimine devam eden sosyal hizmet, hemşirelik, ebelik ve beslenme diyetetik bölümü öğrencileri katılım sağlamışlardır.

Araştırmanın evreni 1061 öğrenci olarak tespit edilmiş ve öngörülen evren üzerinden %95 güven düzeyinde örneklem hesaplaması sonucunda en az 282 öğrencinin araştırmaya katılım sağlaması öngörülmüştür. Araştırma kapsamında ise toplam 603 sağlık bilimleri fakültesi öğrencisine ulaşılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaklaşık %85'ini kadınlar (513 kişi) ve yaklaşık %15'ini ise erkekler (90) oluşturmaktadır. Cinsiyetler arası katılım farkının nedeni her iki fakültede eğitim gören öğrencilerin çoğunluğunu kadınların oluşturmasıdır. Ayrıca çalışmada çok boyutlu yoksulluğu deneyimleme noktasında cinsiyetler arası farklılığa ilişkin anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Katılımcıların yaklaşık %70'i gelirlerinin 751-1500 TL olduğunu belirtmelerine rağmen kişisel gelirlerine ilişkin algılarına bakıldığında yaklaşık %51'i gelirlerinin orta düzey olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmanın yapıldığı zaman aralığında Türkiye'de açlık sınırının yaklaşık 7.500 TL, yoksulluk sınırının yaklaşık 25.000 TL (TÜRK-İŞ, 2022) ve asgari ücretin 5.500 TL olduğu düşünüldüğünde katılımcıların yarısından fazlasının gelirlerine ilişkin algılarının orta düzeyde olduğunu belirtmesi, yoksullukla ilgili algılarını ortaya koymaktadır. Gelirlerine ilişkin bu algıları, genel olarak yaşam koşullarını kabulleniş ve yaşadıkları bu durumu doğal buldukları ve bir sorgulama içine girmediklerini ortaya koymaktadır. Bu sonuç Tepe ve Özer (2020)'in üniversite öğrencilerinin yoksulluk algılarına ilişkin yapmış oldukları çalışmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Tepe ve Özer (2020) yaptıkları çalışmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun özel yurt ve evde kalmaya ekonomik olarak güç yetiremedikleri için Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü'ne ait yurtlarda kalmalarına rağmen %24'ünün gelirlerini kısmen yeterli, %36'sının ise yeterli gördüklerini bildirmişlerdir.

Çalışmaya katılan öğrenciler içerisinde annesinin eğitim durumunu ilköğretim olarak belirtenler ile yükseköğretim olduğunu belirtenlerin maddi imkanlar puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($F= 5,592$; $p<,05$). Annelerinin ilköğretim düzeyinde eğitim seviyesine sahip olduğunu belirten öğrencilerin ($\bar{x}=16,30$) annelerinin yükseköğretim eğitim seviyesine sahip öğrencilere ($\bar{x}=14,42$) göre daha fazla maddi imkânsızlık içerisinde olduğu görülmüştür. Benzer şekilde araştırmaya katılan öğrenciler içerisinde babasının eğitim durumunu ilköğretim olarak belirtenler ile ortaöğretim ve yükseköğretim olduğunu belirtenlerin maddi imkanlar puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($F= 9,204$; $p<,05$). Babalarının ilköğretim düzeyinde eğitim seviyesine sahip olduğunu belirten öğrencilerin ($\bar{x}=16,71$) babalarının ortaöğretim ve yükseköğretim eğitim seviyesine sahip öğrencilere ($\bar{x}=14,42$) göre daha fazla maddi imkânsızlık içerisinde olduğu görülmüştür. Ancak çok boyutlu yoksulluk ölçeğinin diğer alt boyutları ile anne babanın eğitim durumu arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>,05$). Bu sonuç Eurostat, (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmayla benzerlik göstermektedir. Eurostat (2021) tarafından gerçekleştirilen bu çalışmada düşük eğitimli ebeveynlerin çocukları ve torunlarının, yetişkinliğe ulaştıklarında yoksulluk içinde yaşama olasılıklarının daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Çalışmada, 2019'da AB'de yoksulluk riski altındakilerin oranı, ebeveynleri düşük eğitim düzeyine sahip yetişkinlerde (25 ila 59 yaş arası) %20,3 iken ebeveynleri yükseköğretim mezunu olan kişilerde %8,6 olduğu tespit edilmiştir. Bu durum ebeveynleri yükseköğretim düzeyine sahip çocuk ve gençlerin ebeveynlerinin destekleriyle daha yüksek akademik başarı ve dolayısıyla daha iyi bir iş ve gelir anlamına geldiği düşünülmektedir. Khan ve ark. (2015) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada yüksek düzeyde eğitimli ebeveynlerin çocuklarının akademik performansı ile ilgilendikleri ve başarılı olmalarında etkili oldukları sonucuna varmışlardır. Eğitimli ebeveynlerin çocuklarına evde daha iyi öğrenme ortamı sağladıklarının ve amaçlarına ulaşmak için çocuklara evlerinde kolaylıklar sağlandıklarının ortaya konduğu çalışmada, ilköğretim ve ortaokul eğitim seviyesinin ötesine geçemeyen anne babaların çocuklarının eğitim sorunlarına gereken desteği veremedikleri belirtilmiştir. Bu anlamda gençlerin yani geleceğin ebeveynlerinin eğitim seviyelerinin artırılması gelecek kuşakların yaşaması muhtemel yoksullukların önüne geçecektir. BM'nin en önemli sürdürülebilir kalkınma hedeflerinden birinin, ülkeleri eğitimi bir öncelik haline getirmek için harekete geçirmek olmasının bu anlamda oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

Çalışmada kardeş sayısı daha çok olan öğrencilerin kardeş sayısı daha az olan öğrencilere kıyasla maddi imkanlar alt boyutunda yaşadıkları yoksulluğun daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Çok sayıda ampirik araştırmada kardeşler, kaynakları azaltıcı olarak kavramsallaştırılmıştır (Skog, 2019; Conley, 2001; Steelman, Powell, Werum, & Carter, 2002). Literatürdeki bu çalışmalarda, kaynak azaltma/seyreltme modelinin genel bir varsayımı olan kardeş sayısı ile eğitim performansı ve bilişsel kazanım gibi çocuklara ilişkin çıktılar arasında negatif ilişkiler kurulmuştur. Ayrıca sermaye, sosyal ve duygusal destek ve çocukla geçirilen zaman gibi ebeveyn kaynaklarının her ilave kardeş tarafından azaltıldığı dile getirilmiştir. Özellikle kaynakların kıt olduğu yoksul ailelerde bu durum daha da belirgindir. Ponczek ve Souza (2012), yoksul ailelerde ilave kardeşlerin kaynakların azalmasında ve geride kalanların daha fazla yoksulluk yaşamalarına dikkat çekmiştir. Yücel ve Yuan (2015), kardeş etkisine ilişkin teorileri inceledikleri çalışmalarında kardeş sayısının, ebeveynlerin sınırlı olan zaman ve parasal kaynaklarının azaltılmasına dikkat çeken “kaynak seyreltme teorisine” göre kardeşlerin “rakip” olarak görülmesine dikkat çekmektedirler. Aynı çalışmada kardeş sayısının eğitim beklentisi üzerine etkisi incelenmiş ve dört kardeşi olanların bir kardeşi olanlara göre %37 daha az eğitim beklentisine sahip oldukları bildirilmiştir.

İnsanlar genellikle ailelerin sosyoekonomik seviyeleri ile çocukların akademik başarısı ve bilişsel gelişimi arasında güçlü ve istikrarlı bir ilişki olduğuna inanırlar. Ancak konuyla ilgili yapılan çalışmaların sonuçları arasında tutarsızlıklar mevcuttur. Bazı araştırmalar (Berkowitz, Moore, Astor, & Benbenishty, 2017; Lawson & Farah, 2017) ailelerin sosyoekonomik durumları ile çocukların akademik başarısı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu bulmuşlardır. Bu çalışmada öğrencilerin akademik başarıları ile ailelerinin sosyoekonomik seviyesi arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu durum Şirin (2005)’in 70’den fazla çalışmanın meta analizini yaptığı çalışmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Şirin (2005) yaptığı meta analizde, ailelerin sosyoekonomik seviyesi ile çocukların akademik başarısı arasında yüksek bir korelasyon (ort. 0,29 ve medyan 0,24) olmadığını tespit etmiştir.

Çalışmada çok boyutlu öğrenci yoksulluk ölçeğinin çeşitli alt boyutları olan uluslararası imkânlar, fiziki imkânlar, güvenlik, sosyo-kültürel ve iletişim ile öğrencilerin eğitimini sürdürdükleri bölümler arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Uluslararası imkânlar, fiziki imkanlar, güvenlik, sosyo-kültürel ve iletişim puanlarının bölüm değişkenine göre nasıl farklılaştığını belirlemek üzere yapılan test sonuçlarında “sosyal hizmet” bölümünün, “hemşirelik”, “ebelik” ve “beslenme diyetetik” bölümleriyle istatistiksel olarak ($p < .05$) anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Sosyal hizmet bölümü öğrencileri, uluslararası imkanlar, fiziki imkanlar ve sosyo-kültürel anlamda diğer bölüm öğrencilerinden daha fazla yoksulluk yaşadıkları sonucu elde edilmiştir. Bu durumun öğrencilerin yoksulluk algıları arasındaki farklılıktan kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Yoksulluk algısı, öğrencilerin gözlem ve yaşam deneyimleri gibi kültürel özelliklerine dayalı olarak yoksulluğu algılayış biçimleri ve yoksulluğa ilişkin yorumlarını ifade etmektedir. Sosyal hizmet öğrencilerinin yoksullukla ilgili algılarının, aldıkları eğitim ve bu eğitim sonucunda yoksulluğa çok boyutlu yaklaşabilme becerilerinin diğer bölüm öğrencilerinden farklılaşmalarına neden olduğu düşünülmektedir. Literatürde sosyal hizmet ve sosyal hizmet dışı öğrencilerin yoksulluğun nedenleri ve yoksulluk algılarına ilişkin karşılaştırmalı bazı çalışmalar (Ljubotina & Ljubotina, 2007; Weiss-Gal & Gal, 2006) yapılmıştır. Ljubotina ve Ljubotina (2007), çalışmalarında sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin diğer bölüm öğrencilerine göre yoksullukta bireysel faktörleri daha az önemli bulmuşlardır. Ayrıca sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin yoksulluğun nedenlerini yapısal faktörlerde ve yoksulluğu daha sistemsel görme eğiliminde oldukları, yani bireysel faktörlere diğer katılımcılara göre çok daha az önem verdikleri bildirmişlerdir. Bu bulgular genellikle akademisyenler tarafından çalışanların ve öğrencilerin sosyal hizmet mesleğinin inançlarını ve arzu edilen değerlerini içselleştirmelerini yansıttığı şeklinde yorumlanmıştır. Weiss-Gal ve Gal (2006) ise yaptıkları çalışmada sosyal hizmet bölümü öğrencileri ile diğer bölüm öğrencileri arasında yoksulluğu algılayış biçimleri arasında anlamlı bir fark bulunmadığını belirtmişlerdir. Demirtaş ve ark. (2021) sosyal hizmet ve hemşirelik bölümü öğrencilerinin yoksulluk algılarının karşılaştırmasını yaptıkları çalışmalarında sosyal

hizmet öğrencilerinin, yoksulluğun nedenini sosyal adaletsizliğe ve fırsat eşitsizliğine bağlama olasılığı daha yüksekken, hemşirelik öğrencilerinin sonuçların önceden belirlendiğini ve bu nedenle değiştirilemeyeceğini savunan daha kaderci açıklamaları ve inançları bulunduğunu belirtmişlerdir. Majumdar ve Chatterjee (2020), sosyal hizmet bölümü dışındaki öğrencilerin yoksulluk algılarıyla ilgili gerçekleştirmiş oldukları çalışmada öğrencilerin yoksulluğu sadece gelir düzeyine göre algılamadıkları ve yoksulluğu kapsamlı bir sosyo-ekonomik sorun olarak tanımladıklarını bildirmiştir.

Çalışmada akademik ortalaması daha yüksek olan öğrencilerin sağlık ve sosyo-kültürel alt boyutları kapsamında yoksullukları daha yüksek çıkmıştır. Sağlıklı olmak ve sağlıklı bir yaşam tarzının akademik performansına olan olumlu etkilerine yönelik literatürde çok sayıda çalışma mevcuttur (Maniaci, ve diğerleri, 2021; Gadanya & Ahmad, 2021; Salle & Sanetti, 2016). Mental sağlık ve fiziksel sağlığın öğrencilerin derslere devam ve odaklanmaya olan olumlu etkisi bilinmektedir. Ancak çalışmadan çıkan bu sonucu sosyal hizmetin güçler perspektifi ile açıklamanın daha doğru olacağı düşünülmektedir. Öncelikle “güç” zorluklarla başa çıkabilme kapasitesini, stresle karşı karşıya kaldığında işlevselliğini sürdürülebilmeyi, dışsal zorlukları gelişim için bir uyaran olarak kullanabilmeyi içerir. Güçler perspektifine göre travma, hastalık ve mücadele yaralayıcı olsa da hem bir zorluk hem de fırsat kaynağı olabilmektedir (Teater, 2014, s. 50). Çalışmada sağlık ve sosyo-kültürel alt boyutlar kapsamında daha fazla yoksulluk yaşayanların bu durumu gelişimleri ve akademik çalışmalarına daha fazla ağırlık verme noktasında bir fırsat olarak gördükleri düşünülmektedir.

Çalışmada çok boyutlu öğrenci yoksulluk ölçeğinin çeşitli alt boyutları olan eğitim, uluslararası imkânlar, fiziki imkânlar, sosyo-kültürel ve iletişim ile öğrencilerin eğitimini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<,05$). Eğitim, uluslararası imkânlar, fiziki imkânlar, sosyo-kültürel ve iletişim puanlarının sınıf değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan test sonuçlarında; eğitim alt boyutunda birinci sınıf öğrencileri ile ikinci sınıf öğrencileri arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmış olup birinci sınıf öğrencilerinin ($\bar{x}=17,88$) diğer sınıf düzeyindeki öğrencilere kıyasla daha az eğitim yoksulluğu yaşadığı görülmektedir. Bunun nedeninin birinci sınıf öğrencilerinin daha yoğun bir ders müfredatına sahip olmaları ve üniversite hayatına yeni başlamaları dolayısıyla dersler ve verilen eğitimlere daha motive bir şekilde katılım sağlamalarıyla ilgili olduğu düşünülmektedir. Literatürde konuyla ilgili çok fazla çalışma bulunmasa da Baloran, Hernan, & Taoy (2021), öğrencilerin online eğitime katılım ve ders memnuniyetlerini ortaya koymak amacıyla yaptıkları çalışmada ikinci sınıf öğrencilerinin çevrimiçi öğrenmeye katılım ve memnuniyet düzeyinin üçüncü sınıf öğrencilerinden önemli ölçüde farklı olduğunu bildirmişlerdir.

Sonuç ve Öneriler

Çalışma bulguları incelendiğinde öğrencilerin büyük çoğunluğunun yoksulluğa bakışının bireyci görüşleri yansıttığı ve klasik neoliberalizmin yoksulluk anlayışını içselleştirdikleri görülmektedir. Yani özetle “yoksulluk kişisel bir sorundur ve kişisel çabaların yetersizliği dolayısıyla yaşanmaktadır” anlayışının hakim olduğundan bahsetmek mümkündür. Öğrencilerin yoksulluğu çok boyutlu olarak ele almadıkları ve konuya ilişkin hak temelli bir bakış açısına sahip olmadıkları görülmektedir. Çalışmada sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin diğer katılımcılarla benzer gelir seviyelerine sahip olmalarına rağmen çok boyutlu yoksulluğun alt boyutlarında yer alan yoksulluk türlerini daha fazla yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum öğrencilerin yaşadıkları çok boyutlu yoksulluğun farkındalıklarıyla ilgili olduğunu göstermektedir. Bu anlamda sosyal hizmet bölümü dışındaki üniversite öğrencilerinin ders müfredatlarına sosyal hizmet müfredatında yer alan ve yoksulluğun yapısal nedenlerine odaklanana, refahın hak olarak görülmesi gerektiğini ve öğrencilerde yoksulluğa yönelik hak temelli bir bakış açısının geliştirilebileceği dersler konulmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Üniversite öğrencilerinin yoksulluğunun azaltılması, onların eğitim hayatlarına daha güçlü uyum sağlayabilmelerine yardımcı olacak ve uzun vadede toplumun kalkınmasına olumlu katkılar

sunacaktır. Gençlerin hayatlarının en üretken döneminde oldukları ve geleceğin karar vericileri olacakları düşünüldüğünde, yaşadıkları çok boyutlu yoksulluğun en aza indirgenmesi/bitirilmesi için kapsamlı politikalar üretilmesi oldukça hayati bir konudur. Gençlerin yaşadığı yoksunlukların, hayatlarının geri kalanında onları ve çevrelerindeki etkileyeceği unutulmamalıdır. Yükseköğretim düzeyinde eğitim gören gençlerin yaşadıkları maddi imkansızlıklar, eğitim öğretim faaliyetlerinden sağlıklı gelişimlerine kadar birçok alanı etkilemektedir. Sadece ekonomik imkanlara değil sosyal ve kültürel imkanlara da sahip olması gereken gençlerin bu imkanları hak olarak görmeleri ve bu konudaki farkındalıklarının artırılması gerekmektedir. Çalışma sonucunda anne ve babası yükseköğretim düzeyinde eğitime sahip olan gençlerin maddi yoksunluklar yaşama noktasında anne ve babası ilköğretim ve daha altı eğitim seviyesine sahip gençlere göre daha avantajlı konumda oldukları anlaşılmıştır. Buradan hareketle geleceğin ebeveynleri olan gençlerin yaşadıkları yoksunlukların azaltılarak daha nitelikli bir eğitim almalarının başta kendi çocuklarının ve sonraki nesillerin geleceğini etkileyeceği unutulmamalıdır. Yapılan bu ve benzeri çalışmalar, üniversitelerdeki yoksullukla ilgili politikaların genel olarak yöneticilerin inisiyatifine göre şekillendiği Türkiye’de, hangi yoksulluk türlerinin daha yoğun yaşandığını ve hangi yoksunluk türlerine ilişkin kapsamlı politikalar geliştirilmesine karar verilmesine yardımcı olacaktır.

Kaynakça

- Alkire, S., Foster, J., Seth, S., Santos, M. E., Roche, J. M., & Ballon, P. (2015). *Multidimensional Poverty Measurement and Analysis*. Oxford: Oxford University Press.
- Aydın, K. (2019). Avrupa Birliği ve Türkiye’de Yoksulluk Riski ve Sosyal Dışlanma. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 38, 13-31.
- Baloran, E. T., Hernan, J. T., & Taoy, J. S. (2021). Course Satisfaction and Student Engagement in Online Learning Amid Covid-19 Pandemic: A Structural Equation Model. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 22(4), 1-12.
- Başçılar, M. (2022). Sosyal Sorun Kavramı ve Sosyal Hizmet İle İlişkisi. M. Başçılar içinde, *Sosyal Sorunlar ve Sosyal Hizmet* (s. 1-15). Ankara: Nobel Yayınları.
- Berkowitz, R., Moore, H., Astor, R. A., & Benbenishty, R. (2017). A Research Synthesis of the Associations Between Socioeconomic Background, Inequality, School Climate, and Academic Achievement. *Review of Educational Research*, 87(2), 425-469.
- Buheji, M. (2019). Shaping Future Type of Poverty - The Foresight of Future Socio-economic Problems & Solutions - Taking Poverty as a Context- Beyond 2030. *American Journal of Economics*, 9(3), 106-117.
- Conley, D. (2001). Capital for college: Parental assets and postsecondary schooling. *Sociology of Education*, 74(1), 59-72.
- Damar, Ö., & Giovanis, E. (2019). *Youth Multidimensional Poverty and Its Dynamics: Evidence From Selected Countries in The MENA Region*. Giza: The Economic Research Forum (ERF).
- Demirtaş, B., Polat, G., Ateş, F. S., & Ka'opua, L. S. (2021). Poverty and health inequalities: Perceptions of social work students and nursing students. *International Nursing Review*, 69(1).
- Dirksen, J., & Alkire, S. (2021). Children and Multidimensional Poverty: Four Measurement Strategies. *Sustainability*, 13, 1-36.
- EUROSTAT. (2021, 12 7). *Children of low-educated parents more exposed to poverty*. ec.europa.eu: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20211207-1> adresinden alındı

- Gadanya, M., & Ahmad, K. A. (2021). The Influence of Health on Academic Performance among Secondary School Students: A case study of an Urban Secondary School in Kano State, Nigeria. *Dutse Journal of Pure and Applied Sciences*, 7(2), 286-293.
- George, D. ve Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*, 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson.
- Günay, D., & Günay, A. (2011). 1933'den Günümüze Türk Yükseköğretiminde Niceliksel Gelişmeler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(1), 1-22.
- Gürler, A. Z., Doğan, H. G., Ayyıldız, B., Ayyıldız, M., & Gürel, E. (2012). Üniversite Öğrencilerinde Yoksulluk ve Geleceğe Yönelik Beklentiler (Gaziosmanpaşa Üniversitesi Örneği). *10. ULUSAL TARIM EKONOMİSİ KONGRESİ*, (s. 330-338). Konya.
- Holloway, E., Mahony, S., Royston, S., & Mueller, D. (2014). *At What Cost? Exposing The Impact of Poverty on School Life*. The Children's Society.
- Hoyt, C. L., Billingsley, J., Burnette, J. L., Becker, W., & Babij, A. D. (2022). The implications of mindsets of poverty for stigma against those in poverty. *Journal of Applied Social Psychology*, 1-23.
- Khan, R. M., Iqbal, N., & Tasneem, S. (2015). The influence of Parents Educational level on Secondary School Students Academic achievements in District Rajanpur. *Journal of Education and Practice*, 6(16), 76-80.
- Lawson, G., & Farah, M. (2017). Executive Function as a Mediator Between SES and Academic Achievement Throughout Childhood. *International Journal of Behavioral Development*, 41(1), 94-104.
- Ljubotina, O. D., & Ljubotina, D. (2007). Attributions of poverty among social work and non-social work students in Croatia. *Croatian Medical journal*, 48(5), 741-749.
- Majumdar, K., & Chatterjee, D. (2020). Perception of poverty: A study on the non-social work. *Social Work & Society*, 18(2), 1-15.
- Maniaci, G., Cascia, C. L., Ferraro, A. G., Palummo, A., Saia, G. F., Pinetti, G., . . . Barbera, D. L. (2021). The impact of healthy lifestyles on academic achievement among Italian adolescents. *Current Psychology*.
- Max-Neef, M., Hevia, A. E., & Hopenhayn, M. (1989). Human scale development: An option for the future. *Development Dialogue*, 1, 7-81.
- Narayan, D., Chambers, R., Shah, M., & Petesch, P. (2000). *Crying Out for Change: Voices of the Poor*. Washington: World Bank Publications.
- NEA. (2016). *Students from Poverty: Background*. Washington: National Education Association.
- Newton, J., & Turale, S. (2000). Student poverty at the University of Ballarat. *The Australian Journal of Social Issues*, 35(3), 251-265.
- Nyagwencha-Nyamweya, E. P. (2022). *The Effects of Poverty on Students' Mental Well-Being*. Bethel: Bethel University.
- OPHI, & UNDP. (2020). *Global Multidimensional Poverty Index 2020: Charting pathways out of multidimensional poverty: Achieving the SDGs*. New York: Oxford Poverty & Human Development Initiative.
- Özdemir, Ç., Özkan, Y., Erdoğan, E., Kişioğlu, H., & Akın, F. (2021). Üniversite Öğrencileri İçin Çok Boyutlu Yoksulluk Tespit Ölçeği Önerisi. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 19(4), 292-311.

- Özpolat, A. O. Türkiye’de Çocuk Hizmetleri, Ankara: Çizgi Yayınları.
- Öztornacı, B., & Şengül, H. (2019). Türk. Tarım Ekonomisi Dergisi, 25(2), 201-206.
- Ponczek, V., & Souza, A. P. (2012). New Evidence of the Causal Effect of Family Size on Child Quality in a Developing Country. *Journal of Human Resources*, 47(1), 64-106.
- Redmond, G., & Skattebol, J. (2019). Material deprivation and capability deprivation in the midst of affluence: The case of young people in Australia. *Children and Youth Services Review*, 97, 36-48.
- Salle, T. P., & Sanetti, L. M. (2016). Implications of student health problems on achievement and engagement. *International Journal of School & Educational Psychology*, 4(1), 10-15.
- Sen, A. (1999). *Development As Freedom*. New York: Oxford University Press.
- Shields, C. M. (2014). The War on Poverty Must Be Won: Transformative Leaders Can Make a Difference. *International Journal of Educational Leadership and Management*, 2(2), 124-146.
- SIDA. (2009). *The Role of Young People in Poverty Reduction*. Stockholm: Swedish International Development Cooperation Agency.
- Skattebol, J., Saunders, P., Redmond, G., Bedford, M., & Cass, B. (2012). *Making a Difference: Building on Young People’s Experiences of Economic Adversity: Final Report*. Sydney: Social Policy Research Centre.
- Skog, F. (2019). Sibling Effects on Adult Earnings Among Poor and Wealthy Children Evidence from Sweden. *Child Indicators Research*, 12, 917-942.
- Steelman, L. C., Powell, B., Werum, R., & Carter, S. (2002). Reconsidering the effects of sibling configuration: Recent advances and challenges. *Annual Review of Sociology*, 28, 243-269.
- Teater, B. (2014). *Sosyal Hizmet Kuram ve Yöntemleri: Uygulama İçin Bir Giriş*. Ankara: Nika Yayınları.
- Tepe, N. K., & Özer, Y. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Yoksulluk Algısı Üzerine Nitel Bir Araştırma. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 3(1), 166-188.
- TÜRK-İŞ. (2022, Kasım 29). *Ekim 2022 Açlık ve Yoksulluk Sınırı*. turkis.org.tr: <https://www.turkis.org.tr/ekim-2022-aclik-ve-yoksulluk-siniri/> adresinden alındı
- Topgöl, S. (2013). Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksulluğun Kadınlaşması. *C.Ü İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14(1), 277-296.
- Wang, W., Urakawa, K., & Anegawa, K. (2022). Effects of university graduation on multidimensional poverty risks in Japan. *International Journal of Educational Research*, 113, 1-12.
- Weiss-Gal, I., & Gal, J. (2006). Poverty in the Eyes of the Beholder: Social Workers Compared to Other Middle-Class Professionals. *British Journal of Social Work*, 37(5), 893-908.
- Yücel, D., & Yuan, A. V. (2015). Do Siblings Matter? The Effect of Siblings on Socio-Emotional Development and Educational Aspirations among Early Adolescents. *Child Indicators Research*, 8(4), 671-697.
- YÖK. (2022). *Üniversite İzleme ve Değerlendirme Genel Raporu 2021*. Ankara: Yükseköğretim Kurulu.
- Yolvermez, B., & Kaytan, M. (2022). Covid-19 Pandemisinde Derinleşen Öğrenci Yoksulluğu: Sakarya Üniversitesi Örneği. *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 12(3), 1755-1776.

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Toplumsal Politika Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir. Yazarlar etik kurul izni gerektiren çalışmalarda, izinle ilgili bilgileri (kurul adı, tarih ve sayı no) yöntem bölümünde ve ayrıca burada belirtmişlerdir.

Kurul adı: Malatya Turgut Özal Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurul Başkanlığı

Tarih: 11.11.2022

No: 13-1